

Η “Νέα” στρατηγική για την Επαγγελματική Εκπαίδευση Πλήρες κείμενο – συμπλήρωμα στο δημοσιευμένο άρθρο

Φεβρουάριος 2022

Θανάσης Κονταξής
Μηχανολόγος Μηχανικός
Πρώην Σχολικός Σύμβουλος

Περίληψη	1
Το δημοσιευμένο άρθρο	2
Ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης	5
Τι έλεγε το προηγούμενο Στρατηγικό Πλαίσιο (ΣΠΕΕΚ 2016)	8
Ποιότητα και τεκμηρίωση Στρατηγικού Πλαισίου	9
Οι προτάσεις και οι δράσεις	9
Αξιοσημείωτες αναφορές στο ΣΠΕΕΚΔΒΜ 2021	11
Παράρτημα – Αναφορές και Επεξηγήσεις	14

Περίληψη

Το ερώτημα για κατάργηση των ΕΠΑΛ, ώστε η Επαγγελματική Εκπαίδευση να μη γίνεται σε σχολεία αλλά σε σχολές, φαίνεται να επανέρχεται, με το νέο στρατηγικό πλαίσιο για την Επαγγελματική εκπαίδευση, όπως δημοσιεύθηκε προς διαβούλευση από το Υπουργείο Παιδείας¹. Έτσι, οι μαθητές τους, προερχόμενοι στην πλειοψηφία τους από τα ασθενέστερα κοινωνικά στρώματα, θα στερούνται κάθε δυνατότητας ουσιαστικής εκπαίδευσης και βελτίωσης της κοινωνικής τους θέσης. Επιχειρείται δηλαδή μια κανονικότητα “αυτοεκπληρούμενης προφητείας” για το μέλλον τους.

Η αντικατάσταση των ΕΠΑΛ από σχολές επιχειρήθηκε **για πρώτη φορά το 2013**, αρχικά με την κατάργηση δυναμικών ειδικοτήτων και την απόλυση (“διαθεσιμότητα”) εκπαιδευτικών, αφού είχε προηγηθεί η σταδιακή υπονόμωσή τους και η επακόλουθη μείωση του αριθμού των μαθητών τους. Η επιχείρηση αυτή, όχι μόνο **ματαιώθηκε το 2015**, αλλά, μετά το 2016, αναπτύχθηκαν δράσεις στην αντίθετη κατεύθυνση, με την ενίσχυση του ρόλου του “Σχολείου” και την πολλαπλή υποστήριξη των μαθητών. Το αποτέλεσμα αυτής της πορείας αποτυπώνεται ανάγλυφα στον **μαθητικό πληθυσμό των ΕΠΑΛ**. Μείωση μαθητών κατά τα

¹ Στρατηγικό Πλαίσιο ΕΕΚ - ΔΒΜ 2021 (ΣΠΕΕΚ 2021) προς διαβούλευση μέχρι 7 Ιανουαρίου 2022
<https://alfavita.gr/sites/default/files/2021-12/stratigiko%20sxedio.pdf>

χρόνια της κρίσης και μέχρι το 2015, σταδιακή αύξηση μέχρι το 2019 και μείωση από το σχολικό έτος 2021-22 .

Το δημοσιευμένο άρθρο

Το νέο στρατηγικό σχέδιο του Υπουργείου Παιδείας αφαιρεί κάθε προηγούμενη ανθρωποκεντρική προσέγγιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης, όσον αφορά τους μαθητές αλλά και τους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι μετατρέπονται σε “εκπαιδευτές”. Έτσι, απαντάει μονοσήμαντα στο δίλημμα **“Με τον άνθρωπο ή με την αγορά”** επιλέγοντας χωρίς περιστροφές, την αγορά.

Ακυρώνονται όλες οι προσπάθειες ενίσχυσης της έννοιας του «Σχολείου» όπως επιδιώχθηκε μέσα από το πρόγραμμα “Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ” και από τις υπόλοιπες εμβληματικές ρυθμίσεις βελτίωσης της κοινωνικής κινητικότητας των μαθητών που προέρχονται από τα πλέον ευάλωτα στρώματα. Με παρεμβάσεις στην ουσία της εκπαίδευσης και όχι μόνο με “διευκολύνσεις”. Με πολλαπλή υποστήριξη των μαθητών και με ενεργό ρόλο των εκπαιδευτικών. Με μια “από τα κάτω προσέγγιση”, με την παροχή “εργαλείων” προς αξιοποίηση, ανάλογα με τις ανάγκες και τις δυνατότητες του κάθε σχολείου.

Τονίζεται ότι το εν λόγω πρόγραμμα έχει αξιολογηθεί θετικά από τη σχολική κοινότητα και έχει χαρακτηριστεί ως «καλή πρακτική» από το CEDEFOP².

Η δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση μετατρέπεται σε άθροισμα επιμέρους σχολών προσανατολισμένων πλήρως στις βραχυπρόθεσμες ανάγκες των επιχειρήσεων κάθε περιοχής, άρα σε πλήρη αναπαραγωγή του υφιστάμενου επιχειρείν, με τις γνωστές “επιτυχίες” του στην οικονομία, στην κοινωνία και στη διεθνή ανταγωνιστικότητα της Χώρας.

Ακυρώνει όλη την προηγούμενη Στρατηγική για την ΕΕΚ (του 2016), χωρίς καμία αξιολόγηση και τεκμηρίωση. Μια στρατηγική η οποία είχε ως βασικό χαρακτηριστικό την **ενίσχυση του κοινωνικού ρόλου της Επαγγελματικής εκπαίδευσης** και την αύξηση της κοινωνικής κινητικότητας μέσα από την ενίσχυση του χαρακτήρα του “Σχολείου” Με αυτόν τον τρόπο επαναφέρεται επίσης η “ασυνέχεια” που χαρακτηρίζει το Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα με τις αλλαγές πολιτικής ηγεσίας και η ακύρωση των αποδεδειγμένα θετικών δράσεων, χωρίς καμία αξιολόγηση ή έστω πολιτική δικαιολόγηση.

Καταργεί εμβληματικές ενισχυτικές δράσεις για το μαθητικό δυναμικό των ΕΠΑΛ Δράσεις που περιλαμβάνονταν στο πρόγραμμα “Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ” όπως ήταν η πρόσληψη ψυχολόγων, άρα η δυνατότητα εφαρμογής του θεσμού του συμβούλου καθηγητή για κάθε μαθητή, η ενισχυτική συνδιδασκαλία σε Ελληνικά και Μαθηματικά, τα Σχέδια δράσης και όλες τις άλλες δράσεις παιδαγωγικής και δημιουργικής ενίσχυσης και ενθάρρυνσης των μαθητών . Αυτό έρχεται ως συνέχεια του περιορισμού της πρόσβασης των αποφοίτων στα Πανεπιστήμια και της κατάργησης των διετών προγραμμάτων των πανεπιστημίων. Αυτές οι δράσεις αποδείχθηκαν ιδιαίτερα εξυγιαντικές και θετικές για τα ΕΠΑΛ και συνέβαλαν σε σημαντική μεταμόρφωση αρκετών σχολείων, όσο πρόλαβαν να

² Cedefop (2018) Greece: the New beginning at EPAL initiative
<https://www.cedefop.europa.eu/en/news/greece-new-beginning-epal-initiative>

εφαρμοστούν, καθώς από το 2019 συστηματικά υπονομευτήκαν. Δεν συνέβαλαν μόνο στην αύξηση του μαθητικού δυναμικού, η οποία από εφέτος αναστρέφεται³ αλλά και στην ουσιαστική ενίσχυση των μαθητών, που ήταν απαραίτητη, ιδιαίτερα μετά από την καταστροφική οικονομική κρίση και είχε στόχο την βελτίωση του παιδαγωγικού κλίματος και την κοινωνική κινητικότητα. Αυτές οι δράσεις θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμες και για την τρέχουσα υγειονομική κρίση και τις συνέπειές της στο πλέον ευάλωτο μαθητικό δυναμικό που στην πλειοψηφία του επιλέγει την Επαγγελματική εκπαίδευση. Μαθητές που έχουν μεγαλώσει μέσα σε δύο απανωτές κρίσεις (οικονομική, υγειονομική), σήμερα ζουν με την αβεβαιότητα μιας ενδεχόμενης επερχόμενης οικονομικής κρίσης, δηλαδή σε συνθήκες που επηρεάζουν καθοριστικά τη συμπεριφορά τους ως παιδιών και εφήβων⁴.

Η μόνη κοινωνική παρέμβαση που προβλέπεται αφορά αποκλειστικά ενηλίκους. Έτσι η αναγκαία προληπτική κοινωνική παρέμβαση σε μαθητές για τον περιορισμό των φαινομένων της κρίσης, την υποστήριξη τους στην καθοριστική περίοδο της εφηβείας και την ενίσχυσή τους ώστε να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους, μετατρέπεται σε θεραπευτική κοινωνική παρέμβαση σε ενηλίκους, με εμφανή σκοπό τον περιορισμό κοινωνικών κρίσεων.

Μπορούμε να ισχυριστούμε ότι επιχειρείται η υπονόμηση και τελικά η κατάργηση των ΕΠΑΛ για δεύτερη φορά μετά το 2013, όχι με τον άγαρμπο τρόπο της “Διαθεσιμότητας”, αλλά μέσα από ένα προαποφασισμένο νεοφιλελεύθερο στρατηγικό πλαίσιο του «Επιτελικού Κράτους», το οποίο έχει ξεκινήσει να υλοποιείται πριν τεθεί σε διαβούλευση και βεβαίως πριν οριστικοποιηθεί.

Τα ΕΠΑΛ ουσιαστικά «καίγονται» υπέρ των μεταγυμνασιακών σχολών κατάρτισης και μαθητείας για ανηλίκους και της δια βίου μάθησης για ενηλίκους. Θεσμούς όπου ο ιδιωτικός τομέας αναμένεται να διαδραματίσει ιδιαίτερα αυξημένο ρόλο, όχι μόνο ως προς την υλοποίηση τους αλλά και την επακόλουθη οικονομική τους ενίσχυση από Ευρωπαϊκούς και εθνικούς πόρους. Είναι ενδεικτικό ότι η πρόβλεψη χρηματοδότησης της Μαθητείας των ΕΠΑΛ υπολείπεται κατά πολύ της πρόβλεψης για την αντίστοιχη πρακτική άσκηση των ΙΕΚ.

Η αναγκαία σύνδεση της εκπαίδευσης με την κοινωνία και την εργασία μετατρέπεται σε υποταγή της εκπαίδευσης στις βραχυπρόθεσμες ανάγκες των επιχειρήσεων με σκοπό τα άμεσα και βραχυπρόθεσμα οφέλη, χωρίς μακροπρόθεσμη αναπτυξιακή στρατηγική. Επιπλέον καταργούνται οι όποιες ασφαλιστικές δικλείδες είχαν σχεδιαστεί στο προηγούμενο στρατηγικό πλαίσιο του 2016, με την ανάδειξη των ιδιαιτεροτήτων του ελληνικού επιχειρείν (πολλές μικρές επιχειρήσεις, με χαμηλό επίπεδο οργάνωσης, έλλειψη επιμορφωτικής εμπειρίας, υστέρηση στην αξιοποίηση επιστήμης και τεχνολογίας, μη τήρηση προδιαγραφών, χαμηλή ποιότητα προϊόντων και υπηρεσιών, εμπειρισμός, κλαδική υστέρηση σε διεθνή ανταγωνιστικότητα κλπ.) . Είναι αξιοσημείωτο ότι ενώ η σύνδεση εκπαίδευσης με τις ανάγκες των επιχειρήσεων ανάγεται σε πανάκεια “για κάθε νόσο” της ΕΕΚ, σταμάτησαν

³ Το άρθρο του κ. Α. Λακασά στην Καθημερινή 12-2-2022 «Όλο και πιο δημοφιλή ΕΠΑΛ και δημόσια ΙΕΚ» επιβεβαιώνει την αύξηση των μαθητών των ΕΠΑΛ πάνω από 20% (από 86.000 μαθητές το 2017 σε 107.000 μαθητές το 2020) αλλά περίτεχνα αφήνει να εννοηθεί ότι οφείλεται στην τρέχουσα πολιτική του Υπουργείου Παιδείας. Παράλληλα δικαιολογεί με αφελή τρόπο τη μείωση των μαθητών των ΕΠΑΛ κατά 2% ήδη από το έτος 2021-22

<https://www.kathimerini.gr/society/561714913/olo-kai-pio-dimofili-epal-kai-dimosia-iek/>

⁴ Δείτε σχετικά το άρθρο: Κονταξής Α. (2021) *Τα παιδιά των κρίσεων, οι καθηγητοφάγοι και οι μαθητοφάγοι,*

<https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/365078-ta-paidia-ton-kriseon-oi-kathigitofagoi-kai-oi-mathitofagoi>

και δεν γίνεται καμία αναφορά στις προσπάθειες που είχαν ξεκινήσει από την προηγούμενη ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας ή από στελέχη της εκπαίδευσης για κάλυψη διαπιστωμένων αναγκών κλάδων όπως του αλουμινίου, των μονώσεων και του ναυπηγοεπισκευαστικού κλάδου, σε συνεργασία με επιμελητήρια πχ Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Πειραιά. Συγχρόνως, δημιουργούνται τοπικές επιτροπές όπου διευθυντές σχολείων καλούνται να διαπραγματευτούν με παντοδύναμα στελέχη επιχειρήσεων χωρίς υποστήριξη από την Πολιτεία ή άλλους φορείς.

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών (και των εκπαιδευτών της κατάρτισης και της δια βίου μάθησης) αφορά μόνο τους διδάσκοντες ειδικότητες και ανατίθεται κυρίως στις επιχειρήσεις και ο τίτλος της δράσης υποδηλώνει τον χαρακτήρα της (train the trainer). Ουσιαστικά παραβλέπονται οι πραγματικές ανάγκες παιδαγωγικής διαχείρισης του μαθητικού δυναμικού, συλλογικότητας και ενιαίας κατά το δυνατόν προσέγγισης των προβλημάτων από το σύνολο των εκπαιδευτικών (γενικών μαθημάτων και μαθημάτων ειδικότητας). Επιπλέον, η επιμόρφωση αυτού του είδους θα αναπαράγει το σύνολο των αρνητικών χαρακτηριστικών του Ελληνικού επιχειρείν και θα περιορίσει την όποια δυνατότητα της εκπαίδευσης να δράσει εξυγιαντικά για τη βελτίωσή τους. Και βέβαια η μόνη αξιολόγηση της επιμόρφωσης θα γίνεται από την αγορά... Παράλληλα παραβλέπονται οι καινοτομικές κατευθύνσεις επιμόρφωσης του προηγούμενου ΣΠΕΕΚ 2016 για ενίσχυση επιμορφωτικών δράσεων μεταξύ ομοτίμων και για ανοικτό εκπαιδευτικό υλικό - λύσεις οι οποίες μπορούν να αντιμετωπίσουν την χρόνια έλλειψη επιμόρφωσης στις εργαστηριακές ασκήσεις

Μεταφέρονται ευρωπαϊκοί πόροι από την ενίσχυση των ανθρώπων στα σχολεία, σε υποδομές και υπηρεσίες, μετατρέποντας κατά τα καθιερωμένα, τις προμήθειες εξοπλισμών σε καθοριστικό παράγοντα απορρόφησης κονδυλίων και τους ευρωπαϊκούς πόρους σε χρηματοδότηση ημετέρων ή σε χειραγώγηση “κοινωνικών εταιρών”. Παράλληλα αγνοούνται οι καινοτομικές προτάσεις σχετικά με τη δημιουργία Δομών Υποστήριξης Εργαστηριακών Υποδομών και την ενίσχυση πρότυπων ιδιοκατασκευών από τα ίδια τα σχολεία για τις εργαστηριακές ασκήσεις που, όπως έχει αποδειχθεί στην πράξη, υπερτερούν αρκετές φορές των πανάκριβων εξοπλισμών⁵

Η χρηματοδότηση εφαρμογών εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, κατάρτισης και δια βίου μάθησης είναι μεν απαραίτητη, αλλά σε συνδυασμό με το σύνολο των κατευθύνσεων του Στρατηγικού πλαισίου, δημιουργεί εύλογες υπόνοιες ότι σχεδιάζεται σε βάρος της δια ζώσης εκπαίδευσης και του περιορισμού του εκπαιδευτικού προσωπικού.

Καταργείται η προστασία των νεοεισερχομένων στην εργασία και στη μαθητεία από το σχολείο. Αυτό γίνεται με τον περιορισμό της Μαθητείας των ΕΠΑΛ υπέρ της μαθητείας των ΙΕΚ (για τα οποία προβλέπεται κυρίως εκπαιδευτικό προσωπικό από τις επιχειρήσεις), με την εισαγωγή εξ αποστάσεως διδασκαλίας του μαθήματος της μαθητείας και με την πρόβλεψη για πρόσληψη αποκλειστικά αναπληρωτών εκπαιδευτικών για τα εργαστηριακά μαθήματα της Μαθητείας. Δηλαδή εκπαιδευτικών που έχουν μικρή εμπειρία, δεν είναι οργανικά συνδεδεμένοι με τους υπόλοιπους εκπαιδευτικούς και επίσης δεν έχουν ούτε εργασιακή εμπειρία στις επιχειρήσεις ώστε να καθοδηγήσουν μαθητευόμενους, όχι μόνο στο διδακτικό αντικείμενο αλλά και σε γενικότερα θέματα, σε δικαιώματα εργαζομένων κλπ.

⁵ Δομές Υποστήριξης Εργαστηριακών Υποδομών <http://www.opengov.gr/ypepth/?c=57371>

Ο ιδιωτικός τομέας εισέρχεται και σε επιτελικές υπηρεσίες όπως με την χρηματοδότηση κέντρων κινητικότητας, κέντρων επιμόρφωσης κλπ, αντί να ενισχυθούν οι δημόσιες δομές υποστήριξης. Έτσι ώστε τα σχολεία και οι εκπαιδευτικοί να αξιοποιούν τις δυνατότητες που προέρχονται από Ευρωπαϊκές ή εθνικές χρηματοδοτήσεις και να εντάσσονται σε προγράμματα κινητικότητας και άλλα.

Το Σχέδιο είναι ατελές και ατεκμηρίωτο και δεν έχει καμία σχέση με τα πολλά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της Ελλάδας. Επιχειρεί κυρίως να επαναφέρει δογματικά νεοφιλελεύθερες πολιτικές οι οποίες εφαρμόστηκαν επί χρόνια με καταστροφικές συνέπειες για την επαγγελματική εκπαίδευση. Στην καλύτερη περίπτωση επιχειρεί να εφαρμόσει Ευρωπαϊκές πολιτικές άκριτα και χωρίς τις αναγκαίες προσαρμογές, οι οποίες ακόμη και αν είναι χρήσιμες για άλλες ευρωπαϊκές χώρες, για την Ελλάδα είτε είναι ανεφάρμοστες είτε θα έχουν καταστροφικά αποτελέσματα στην εκπαίδευση αλλά και στην οικονομία, γενικότερα στην κοινωνία.

Οι αξίες με βάση δηλώνονται συνήθως σε κάθε στρατηγικό πλαίσιο το οποίο επιχειρεί αλλαγή σε υφιστάμενες καταστάσεις. Οι αξίες περιγράφονται συνήθως στην αρχή ή υποδηλώνονται μέσα από το όραμα ή τον σκοπό ή ακόμη και τους στόχους. Οι αξίες με βάση τις οποίες προετοιμάστηκε το νέο Στρατηγικό Πλαίσιο για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και τη Δια βίου Μάθηση (ΣΠΕΕΚ 2021) δηλώνονται καθαρά, από την πρώτη παράγραφο της εισαγωγής και αφορούν μάλιστα το σύνολο της εκπαίδευσης:

“Η αποτελεσματική προετοιμασία των ατόμων για την ενεργό συμμετοχή τους στην παραγωγική δραστηριότητα και η καθοριστική συμβολή στην ενίσχυση της αναπτυξιακής δυναμικής της χώρας οφείλουν να είναι ο βασικός προσανατολισμός του ευρύτερου εκπαιδευτικού συστήματος”.

Και αμέσως παρακάτω συνεχίζει:

“Η σημασία της επαγγελματικής εκπαίδευσης, της επαγγελματικής κατάρτισης και της δια βίου μάθησης είναι ιδιαίτερα κρίσιμη στις παρούσες συνθήκες. Με την κατάλληλη αναμόρφωση και τον αναγκαίο εκσυγχρονισμό τους μπορούν να αποτελέσουν μοχλούς, βραχυπρόθεσμα και κυρίως μακροπρόθεσμα, για την αύξηση της απασχολησιμότητας, της παραγωγικότητας και της γενικότερης οικονομικής μεγέθυνσης”

Αρα ένας επιμέρους στόχος της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Δια βίου μάθησης (ΕΕΚΔΒΜ) γίνεται βασικός προσανατολισμός και αυτή είναι η απάντηση του ΣΠΕΕΚΔΒΜ 2021 στο δίλημμα **“Οι άνθρωποι ή η οικονομία”** ακόμη και όταν αναφερόμαστε στην ευαίσθητη εφηβική ηλικία.

Η σύγκριση με το προηγούμενο Στρατηγικό Πλαίσιο του 2016⁶ και σε αυτό το σημείο είναι ιδιαίτερα αποκαλυπτική. Παρότι η προσπάθεια εκείνη δεν πρόλαβε να ολοκληρωθεί, ελπίζουμε ότι έχει αφήσει το θετικό αποτύπωμά της στην επαγγελματική εκπαίδευση, στις συνειδήσεις των εκπαιδευτικών. Κυρίως όμως στις ζωές πολλών μαθητών που είχαν την ευκαιρία να κάνουν μια νέα αρχή στα ΕΠΑΛ ή ακόμη και ένα άλμα προς το μέλλον τους.

Ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης

Η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης ουσιαστικά αποτελεί μια άκριτη επανάληψη των ευρωπαϊκών αναλύσεων χωρίς να λαμβάνει υπόψη τις Ελληνικές ιδιαιτερότητες, όπως γινόταν στις αναλύσεις επί χρόνια και δυστυχώς όχι μόνο στην εκπαίδευση. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, στον παραγωγικό τομέα να διαλυθούν κλάδοι και επιχειρήσεις ενώ στην εκπαίδευση να δαπανώνται συνεχώς ευρωπαϊκοί και εθνικοί πόροι χωρίς σημαντικό αποτέλεσμα.

Στην ανάλυση που γίνεται, τα προβλήματα της επαγγελματικής εκπαίδευσης θεωρούνται αποκλειστικά **ενδογενή προβλήματα**, δηλαδή ότι προέρχονται αποκλειστικά από την ίδια την εκπαίδευση, λες και αυτή βρίσκεται αποκομμένη από την κοινωνία και την οικονομία.

Έτσι, η καταγραφή των προβλημάτων στη **σελίδα 6** είναι τουλάχιστον ανεπαρκής.

Αναδεικνύονται ως κυρίαρχα προβλήματα οι **εργαστηριακές υποδομές και η εμφάνιση των κτιρίων** ως αίτιο μείωσης της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Έτσι, αντί για στοχευμένες και λελογισμένες βελτιώσεις υποδομών, ανοίγει ο δρόμος για μεγάλες χρηματοδοτήσεις για προμήθειες και έργα, οι οποίες σε τίποτα δεν βοήθησαν κατά το παρελθόν (θυμηθείτε τις περίφημες προσομοιώσεις των ΕΠΑΛ και τη χρησιμότητά τους στην πράξη)

Σε όλο το κείμενο επαναλαμβάνεται ως το μεγαλύτερο πρόβλημα της εκπαίδευσης η **σύνδεση με την αγορά εργασίας**, η οποία αντιμετωπίζεται ως πανάκεια και για την επίλυση όλων σχεδόν των προβλημάτων. Παρόλα αυτά δεν γίνεται καμία αναφορά στην καθυστέρηση υλοποίησης της στρατηγικής σύνδεσης με την κοινωνία και την οικονομία που προβλεπόταν από το προηγούμενο πλαίσιο **ΣΠΕΕΚ 2016**, ούτε γιατί δεν λειτούργησαν εδώ και 2 χρόνια οι επιτροπές που είχαν θεσπιστεί σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο.

Επανερχονται παλιές αναλύσεις οι οποίες οδηγούν σε δράσεις που δεν βοήθησαν επί δεκατίες την εκπαίδευση. Ενδεικτική είναι η θέση ότι με τη βελτίωση του εργασιακού ρόλου της επαγγελματικής εκπαίδευσης θα πάψουν να προσελκύονται κυρίως μαθητές με χαμηλές επιδόσεις, αγνοώντας το γεγονός ότι αυτό αποτελεί κανόνα σε όλο τον κόσμο, όπως αποδεικνύουν διάφορες έρευνες μεταξύ των οποίων και η γνωστή PISA.

Επιπλέον,

- Οι εγγενείς αδυναμίες της χώρας όσον αφορά το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού και την ταυτόχρονη έλλειψη ενδιαφέροντος για δια βίου μάθηση

⁶ Προηγούμενο Στρατηγικό Πλαίσιο ΕΕΚ 2016 (ΣΠΕΕΚ 2016)

<https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2016/%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CE%A0%CE%BB%CE%B1%CE%AF%CF%83%CE%B9%CE%BF%CE%95%CE%95%CE%9A.pdf>

Σύντομη παρουσίαση του στο CEDEFOP

https://www.cedefop.europa.eu/files/iraklis_pliakis_-_ethniko_stratigiko_plaisio_gia_tin_anavathmisi_tis_eek-mathiteias.pdf

από πολίτες αλλά και από επιχειρήσεις αναζητούνται στις αδυναμίες της ίδιας της εκπαίδευσης και όχι στις στρεβλώσεις του μοντέλου ανάπτυξης.

- Δεν λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαιτερότητες του παραγωγικού μοντέλου της Χώρας (πολύ χαμηλή αξιοποίηση επιστήμης, έρευνας και τεχνολογίας στον ιδιωτικό και στο δημόσιο τομέα, ανεργία, τήρηση προδιαγραφών και ποιότητα προϊόντων, υπηρεσιών και έργων, μεγάλη χρήση εμπειροτεχνισμού, πολύ μικρό μέγεθος επιχειρήσεων και χαμηλή οργάνωση τους κλπ) και το επακόλουθο ότι υπάρχει πολύ χαμηλή ανταποδοτικότητα της γνώσης και της επιστήμης σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες.
- Παρατηρείται πλήρης απουσία της **έννοιας παιδείας** στην ανάλυση (άρα και στις δράσεις).
- Δεν υπάρχει καμία αναφορά για τον **κοινωνικό ρόλο της ΕΕΚ**, ιδιαίτερα όσον αφορά στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση αλλά όλη η ανάλυση και οι προτάσεις επικεντρώνονται στον εργασιακό ρόλο. Ουσιαστικά επαναλαμβάνεται η παραδοσιακή επαναλαμβανόμενη και αποτυχημένη επι χρόνια λογική της μονοδιάστατης προσπάθειας ενίσχυσης της επαγγελματικής εκπαίδευσης μέσω της βελτίωσης του εργασιακού ρόλου. Παράλληλα αγνοείται επιδεικτικά η λογική ενίσχυσης της επαγγελματικής εκπαίδευσης μέσω της βελτίωσης του κοινωνικού της ρόλου, η οποία προωθήθηκε για πρώτη φορά με το πρόγραμμα Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ (ΜΝΑΕ) και είχε χειροπιαστά αποτελέσματα. Εδώ θα πρέπει να σημειώσουμε ότι καταργείται αυθαίρετα κάθε έννοια συνέχειας του κράτους και επιβεβαιώνεται αυτό που έχει δηλώσει το CEDEFOP⁷ από το 2018 **«Αξίζει να σημειωθεί ότι συχνά προκύπτουν ζητήματα συνέχειας της ακολουθούμενης πολιτικής δεδομένου ότι οι αλλαγές πολιτικής ηγεσίας στα υπουργεία συμβαδίζουν συχνά με την εγκατάλειψη των προηγούμενων σχεδίων δράσης» (σ. 12)»**.
- Οι μόνες αναφορές στον **κοινωνικό ρόλο** της εκπαίδευσης γίνονται μόνο για ενήλικους στη διαβίου μάθηση (κυρίως με χαρακτήρα συμβουλευτικής) και στις δράσεις του προγράμματος νεολαίας. Ουσιαστικά ο κοινωνικός ρόλος επαφίεται εκτός σχολείου και ανοίγει ο δρόμος και εδώ στον **ιδιωτικό τομέα** και μάλιστα μέσω χρηματοδότησης από Ευρωπαϊκούς πόρους (σελ. 5 και 25)
- Δεν γίνεται καμία αναφορά ή και απολογισμός για το προηγούμενο Στρατηγικό πλαίσιο και το πρόγραμμα **Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ**, το οποίο αναγνωρίστηκε ως καλή πρακτική από το CEDEFOP, καθώς ανέδειξε και ενίσχυσε τον κοινωνικό ρόλο των ΕΠΑΛ⁸ στοχεύοντας στην αύξηση της κοινωνικής κινητικότητας. Το πρόγραμμα αυτό, το οποίο οικοδομήθηκε σε μεγάλο βαθμό “από τα κάτω”, μαζί με τις υπόλοιπες παρεμβάσεις, οδήγησε σε αναγέννηση των ΕΠΑΛ, αύξηση του αριθμού των μαθητών τους και ενίσχυση της έννοιας του σχολείου⁹. Θα πρέπει να σημειωθεί μάλιστα ότι στην αρχή της θητείας της νέας κυβέρνησης υπήρχαν δηλώσεις του υπουργείου

⁷ CEDEFOP (2018). Guidance and outreach for inactive and unemployed Greece. Cedefop ReferNet thematic perspectives series.

⁸Κονταξής Α., Σιγανού Α. (2018) ΜΙΑ ΝΕΑ ΑΡΧΗ ΣΤΑ ΕΠΑΛ (ΜΝΑΕ): Πιλοτικό πρόγραμμα κατά το σχολικό έτος 2017-2018. Γενίκευση του προγράμματος σε όλα τα ΕΠΑΛ της χώρας το σχολικό έτος 2018-2019 <http://tiny.cc/1kanuz> και στο <https://www.esos.gr/arthra/58518/mia-nea-arhi-sta-epal-mnae-pilotiko-programma-kata-sholiko-etos-2017-2018-genikeysi-toy>

⁹ Δείτε σχετικά το άρθρο: Κονταξής Α. (2019) Μια νέα Αρχή για μαθητές, εκπαιδευτικούς και ...διοίκηση https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/288600_mia-nea-arhi-sta-epal-mnae-gia-mathites-ekpaideytikoys-kai-dioikisi?fbclid=IwAR1HGOWg3_X-DQaBqJhBq5O-BFRd6cRju4RRB6L54alvG0SPQk7aoXo0cY

παιδείας για τα θετικά χαρακτηριστικά του προγράμματος MNAE. Στη συνέχεια όμως το πρόγραμμα υπονομεύθηκε συστηματικά με καθυστερήσεις των απαιτούμενων δράσεων χωρίς καμία δικαιολογία, καθώς όλο το θεσμικό πλαίσιο είχε δημιουργηθεί τα προηγούμενα χρόνια. Η συστηματική αυτή υπονόμηση αφορά:

- Καθυστέρηση στην πρόσληψη ψυχολόγων όπως προέβλεπε το πρόγραμμα MNAE - Αυτό είχε ως συνέπειες:
 - Αδυναμία εκκίνησης του επιτυχημένου θεσμού του Συμβούλου καθηγητή για κάθε νεοεισερχόμενο μαθητή, ο οποίος έδρασε καταλυτικά τα προηγούμενα χρόνια, ακόμη και χωρίς την προβλεπόμενη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών - είναι χαρακτηριστικό ότι πολλά σχολεία Γενικής Εκπαίδευσης (μεταξύ των οποίων και το Ελληνικό σχολείο των Βρυξελλών) εφάρμοσαν τον θεσμό αφού ζήτησαν από εκπαιδευτικούς και στελέχη της επαγγελματικής εκπαίδευσης να τους βοηθήσουν.
 - Πρόσληψη των έμπειρων στα ΕΠΑΛ και επιμορφωμένων στη MNAE ψυχολόγων σε δημοτικά σχολεία καθώς προηγήθηκαν οι προσλήψεις σε αυτά. Έτσι μεθοδικά χάθηκε η συσσωρευμένη τεχνογνωσία τους και οι νέοι ψυχολόγοι που προσλήφθηκαν δεν γνώριζαν τίποτα για τις ανάγκες των ΕΠΑΛ και του MNAE
 - Γενικότερη επιφύλαξη για το αν συνεχίζει το σύνολο του προγράμματος,
- Ακύρωση στην πράξη της θεσμοθετημένης επιστημονικής εποπτείας των ψυχολόγων που είχε επιτευχθεί με εθελοντική προσφορά. Μια καινοτομία στον χώρο της εκπαίδευσης που εφαρμόστηκε πρώτη φορά στα ελληνικά εκπαιδευτικά δρώμενα.
- Δεν υπήρξε κάποια εγκύκλιος επανεκκίνησης του προγράμματος μετά την κυβερνητική αλλαγή (2019), γεγονός που επέτεινε τη διστακτικότητα σχετικά με τη συνέχιση ή όχι του προγράμματος από τη νέα ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας
- Άλλαξε η επιστημονική επιτροπή του έργου και παραμερίστηκε η επιτροπή εμπειρογνομόνων η οποία θα βοηθούσε στη γενίκευση του προγράμματος αξιοποιώντας τον (θετικό) απολογισμό του πρώτου έτους καθολικής εφαρμογής
- Δεν αξιοποιήθηκε καμία από τις βασικές προτάσεις του απολογισμού του πρώτου έτους καθολικής εφαρμογής για την επίλυση των προβλημάτων που παρουσιάστηκαν πχ πρόσληψη ψυχολόγων και εκπαιδευτικών ενισχυτικής συνδιδασκαλίας στην αρχή του σχολικού έτους.
- Διεκόπησαν οι επιτυχημένες κάθε χρόνο παρουσιάσεις του Προγράμματος MNAE και ειδικότερα των χρηματοδοτούμενων σχεδίων δράσης που σκοπό είχαν την ανάπτυξη της καινοτομίας στα ΕΠΑΛ αλλά και την παιδαγωγική ενθάρρυνση των μαθητών να συμμετέχουν σε δραστηριότητες με νόημα και να βιώσουν επιτυχίες, ίσως για πρώτη φορά για μερικούς

Τι έλεγε το προηγούμενο Στρατηγικό Πλαίσιο (ΣΠΕΕΚ 2016)

Στο ΣΠΕΕΚ 2016 γίνεται αναλυτική περιγραφή των ιδιαιτεροτήτων της Ελληνικής οικονομίας και της αγοράς εργασίας βασιζόμενη σε πλήθος διεθνών ερευνών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΟΟΣΑ κλπ), κοινωνικών φορέων (ΙΝΕ ΓΣΕΕ, ΙΜΕ ΓΣΕΒΕ κλπ) και επιστημονικών φορέων (πχ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος). Εντοπίζοντας τις βασικές αδυναμίες της Ελληνικής οικονομίας και του Ελληνικού επιχειρείν, αναδεικνύεται η βασική προσέγγιση της σύνδεσης της εκπαίδευσης με την κοινωνία και την οικονομία.

Όχι ως άκριτη υποταγή στις ανάγκες της αγοράς εργασίας αλλά ως αμοιβαία προσαρμογή με στρατηγικούς αναπτυξιακούς στόχους. μεταξύ των οποίων είναι η **“προσαρμογή στις ανάγκες της Ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας, η άμβλυνση και όχι η αναπαραγωγή των αδυναμιών που παρατηρούνται στο μοντέλο παραγωγικής ανάπτυξης και η εξασφάλιση σε όλους τους μαθητές ικανών προσόντων για αξιοπρεπή αρχική εργασιακή ένταξη.**

Η ανάλυση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της Ελληνικής οικονομίας (σελίδα 33) θεωρείται σημαντική καθώς, όπως αναφέρεται: *«Για να ανταποκριθεί το Επαγγελματικό Σχολείο στην προετοιμασία των μαθητών για την εργασία απαιτείται να εντοπιστούν οι ανάγκες της οικονομίας σε εργατικό δυναμικό όχι «όπως είναι», αλλά σε μια δυναμική βελτίωσης του παραγωγικού μοντέλου, κυρίως με τον εντοπισμό των βασικών ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του και κυρίως των αδυναμιών του».*

Σαν σημαντικά χαρακτηριστικά εντοπίζονται ο μεγάλος αριθμός μικρών επιχειρήσεων, ο μεγάλος αριθμός δυσπρόσιτων περιοχών και νησιών, η χαμηλή τεχνολογική και οργανωσιακή ετοιμότητα επιχειρήσεων και οργανισμών, το χαμηλό επίπεδο εκπαιδευμένου προσωπικού μέσης στάθμης, η χαμηλή ζήτηση προσωπικού υψηλών προσόντων και η δραματική έλλειψη δια βίου μάθησης και ενδοεπιχειρησιακής επιμόρφωσης.

Και ακολουθούσε το όραμα στο οποίο συμπεριλαμβάνονταν οι αξίες του Προγράμματος

“Όραμα και Στρατηγικές Κατευθύνσεις

Το όραμα πάνω στο οποίο βασίστηκε το Στρατηγικό πλαίσιο, αποτελείται από τρεις άξονες:

1. Αναγνώριση και ενίσχυση του κοινωνικού ρόλου της ΕΕΚ. Βασικοί στόχοι αυτού του άξονα είναι η **καταπολέμηση των κοινωνικών ανισοτήτων**, η ενίσχυση των βασικών ικανοτήτων των μαθητών και σπουδαστών στην ΕΕΚ, η παροχή ίσων ευκαιριών ανάπτυξης και εξέλιξης σε όλους τους νέους, η μείωση του ποσοστού μαθητικής διαρροής και η υιοθέτηση ασφαλούς και ρεαλιστικού οράματος για καθηγητές – μαθητές, ώστε να επιτρέπει την ενεργό συμμετοχή τους στην αναβάθμιση της ΕΕΚ. Η συμμετοχή αυτή θα ενθαρρύνεται μέσα από τις ευκαιρίες συλλογικής και ατομικής βελτίωσης για τους συμμετέχοντες, κυρίως για τους εκπαιδευτικούς / εκπαιδευτές αλλά και για τους μαθητές / μαθητευόμενους.

2. **Αναβάθμιση του εργασιακού ρόλου της ΕΕΚ.** Βασικοί στόχοι του δεύτερου άξονα είναι η προετοιμασία μαθητών/μαθητευομένων με επαγγελματική συνείδηση και οριζόντιες δεξιότητες, στους οποίους θα μπορούν να στηριχθούν οι Ελληνικές επιχειρήσεις και οργανισμοί, η προσαρμογή στις ανάγκες της Ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας, **η άμβλυση και όχι η αναπαραγωγή των αδυναμιών που παρατηρούνται στο μοντέλο παραγωγικής ανάπτυξης** και η εξασφάλιση σε όλους τους μαθητές ικανών προσόντων για αξιοπρεπή αρχική εργασιακή ένταξη.

3. **Σύνδεση της ΕΕΚ με το συνολικό αναπτυξιακό σχεδιασμό της χώρας.**

Βασικοί στόχοι του τελευταίου άξονα είναι η τεχνολογική και οργανωτική αναβάθμιση επιχειρήσεων/ οργανισμών, η εξειδίκευση σε προϊόντα και υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας, η αύξηση της απασχόλησης, η ενίσχυση της νησιωτικότητας και τέλος ο προσανατολισμός των γνώσεων σε ολοκληρωμένους τομείς για αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της ελληνικής οικονομίας.

Δυστυχώς, επιβεβαιώθηκε ένα παλαιότερο άρθρο του 2020 με τίτλο: “Οι δύο δρόμοι για την επαγγελματική εκπαίδευση”:¹⁰

Ποιότητα και τεκμηρίωση Στρατηγικού Πλαισίου

Το ΣΠ ΕΕΚΔΒΜ 2021, το οποίο περιλαμβάνει και τη Δια βίου μάθηση, μπορεί να αποτιμηθεί, ποσοτικά και ποιοτικά, με μια ματιά, συγκρινόμενο με το προηγούμενο του 2016. Το σύνολο σχεδόν των αναφορών του ΣΠΕΕΚΔΒΜ 2021 αναφέρεται σε πηγές των Ευρωπαϊκών οργάνων ενώ δεν υπάρχουν αναφορές σε διεθνείς επιστημονικές δημοσιεύσεις. Ελάχιστες αναφορές υπάρχουν σε έρευνες - μελέτες για τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της Ελλάδας σε θέματα εκπαίδευσης και ανάπτυξης, κυρίως από ερευνητικούς φορείς οι οποίοι εκφράζουν άμεσα ή έμμεσα τις απόψεις των μεγάλων επιχειρήσεων όπως ο ΣΕΒ, το IOBE ή Διανέοσις κλπ. Είναι επίσης ενδεικτικό ότι απουσιάζουν ή είναι επουσιώδεις οι αναφορές σε έρευνες του Ινστιτούτου ΜΜΕ της ΓΣΕΒΕ, του ΙΝΕ της ΓΣΕΕ ή του Τεχνικού Επιμελητηρίου, οι οποίες είχαν ληφθεί υπόψη στο προηγούμενο Στρατηγικό Πλαίσιο του 2016. **Θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα χαρακτηριστικά της Ελλάδας είναι αρκετά διαφορετικά από τις αντίστοιχα των άλλων Ευρωπαϊκών χωρών (πολύ χαμηλή αξιοποίηση επιστήμης, έρευνας και τεχνολογίας στον ιδιωτικό και στο δημόσιο τομέα, ανεργία, τήρηση προδιαγραφών και ποιότητα προϊόντων, υπηρεσιών και έργων, μεγάλη χρήση εμπειροτεχνισμού, πολύ μικρό μέγεθος και χαμηλή οργάνωση επιχειρήσεων κλπ)**. Παράλληλα και για όσες ιδιαιτερότητες γίνεται αναφορά (πχ τραγική υστέρηση στην ενδοεπιχειρησιακή επιμόρφωση) δεν υπάρχει καμία εξήγηση των αιτίων ούτε αναφορά σε ενδεικτικές ερευνητικές προσεγγίσεις των αιτίων.

Ενδεικτικά οι παραπομπές του νέου Στρατηγικού Πλαισίου περιλαμβάνουν :

¹⁰ Κονταξής Α. (2020) Οι δύο δρόμοι για την επαγγελματική εκπαίδευση http://users.sch.gr/kontaxis/Paremvaseis/2001_epagelmatiki_2dromoi_Final.pdf και στο fresh education <http://tiny.cc/g6uouz>

78 σελίδες έναντι 150 του 2016

21 παραπομπές - αναφορές σε πηγές έναντι 64 του 2016

17 βιβλιογραφικές πηγές έναντι 29 του 2016

Οι προτάσεις και οι δράσεις

Το σύνολο των προτάσεων αποτελεί τις γνωστές **παλιές και αποτυχημένες συνταγές** που εφαρμόστηκαν σε όλα τα προηγούμενα ΚΠΣ (πριν το 2015) χωρίς απτά αποτελέσματα για την ΕΕΚ. Επαναφέρει τον φορμαλιστικό χαρακτήρα του Ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος ο οποίος *“έχει ως αποτέλεσμα να δίνεται έμφαση στη «μορφή» ή τον «τύπο» και όχι στην ουσία και να επικεντρώνεται στα «επουσιώδη» και όχι στα «ουσιώδη» προβλήματα και ζητήματα.. Το μοντέλο της διοικητικής πυραμίδας που κυριαρχεί, εξασφαλίζει συνοχή στον μηχανισμό, αλλά καλλιεργεί νοοτροπίες προσκόλλησης στις εγκυκλίους και όχι στην ουσία, δηλαδή το εκπαιδευτικό έργο”¹¹.*

Είναι ουσιαστικά το “πακέτο” προτάσεων που υπήρχε πριν το 2015 από συμβούλους του Υπουργείου Παιδείας. Το πακέτο αυτό απορρίφθηκε παρά τις πιέσεις των θεσμών ως **ατεκμηρίωτο** και κυρίως γιατί δεν είχε καμία σχέση με την Ελληνική πραγματικότητα, **όπως αποδείχθηκε τότε με επίπονη τεκμηρίωση στους εκπροσώπους των “θεσμών”**.

Μεταξύ των επιδιώξεων του νέου ΣΠ ΕΕΚΔΒΜ 2021:

Η ουσιαστική κατάργηση των ΕΠΑΛ και η αντικατάστασή τους από τις ΕΣΚ , τα ΙΕΚ και τη δια βίου μάθηση. Ουσιαστικά καταργείται η έννοια του σχολείου στην επαγγελματική εκπαίδευση, η οποία όπως ομολογείται και στο ίδιο το σχέδιο (σελ 7) έχει σημαντικά χαμηλότερο ποσοστό διαρροής μαθητών σε σχέση με τις σχολές του ΟΑΕΔ, με τις οποίες προσομοιάζουν οι ΕΣΚ . . Για να δικαιολογηθούν αυτές οι κατευθύνσεις γίνονται αυθαίρετες επισημάνσεις όπως σελ. 10 *“όλα τα στοιχεία δείχνουν την ανάγκη για ανθρώπινο δυναμικό μεσαίου επιπέδου που μπορούν να εκπαιδεύσουν κυρίως τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης”*.

Ιδρύονται Κέντρα Επιμόρφωσης εκπαιδευτικών επαγγελματικών μαθημάτων ή εκπαιδευτών της δια βίου μάθησης σε συνεργασία με τους κοινωνικούς φορείς (ή και από τους κοινωνικούς φορείς) στα οποία θα δοθούν τα χρήματα που στο προηγούμενο πρόγραμμα ΣΠΕΕΚ 2016 δόθηκαν στο πρόγραμμα ΜΝΑΕ (πρόσληψη ψυχολόγων, ενισχυτική συνδιδασκαλία, σχέδια δράσης μαθητών κλπ). Πέραν των άλλων, ουσιαστικά χρηματοδοτείται ο ιδιωτικός τομέας ο οποίος βρίσκεται στις τελευταίες θέσεις στην Ευρώπη όσον αφορά την ενδοεπιχειρησιακή επιμόρφωση, δηλαδή με μηδαμινή επιμορφωτική εμπειρία, να επιμορφώσει τους εκπαιδευτικούς και τους εκπαιδευτές. Το μονο που επιτυγχάνεται με αυτό το σχήμα είναι η αναπαραγωγή των αρνητικών του ίδιου μοντέλου παραγωγικής ανάπτυξης και όχι η βελτίωσή του.

¹¹ Σιγανού Α.(2015) *Τα χαρακτηριστικά του Ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος στις αρχές του 21^{ου} αιώνα*, Πρακτικά 1 ου Πανελληνίου Επιστημονικού Συνεδρίου Ι.Α.Κ.Ε. “Το σύγχρονο σχολείο μέσα από το πρίσμα των ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών: Από τη θεωρία στην καθημερινή πρακτική» τομ. Β, σελ. 327-334

Η όποια επιμόρφωση εκπαιδευτικών δεν αφορά τίποτα άλλο παρά τους εκπαιδευτικούς ειδικότητας και μόνο στο αντικείμενό τους. Αγνοώντας τα πολλαπλά προβλήματα διαχείρισης που υπάρχουν στην ΕΕΚ και προέρχονται κυρίως από κοινωνικά αίτια και προϋποθέτουν σημαντικές παρεμβάσεις του συνόλου των εκπαιδευτικών.

Επανέρχεται η επιδίωξη για Μαθητεία ανηλίκων (χαρακτηρίζοντας ως αδυναμία τη μη ύπαρξη μαθητείας από τα 15 χρόνια)

σελ 59

Υπάρχει πλήρης απουσία επιστημονικών και ερευνητικών φορέων στα όργανα σύνδεσης με την αγορά εργασίας - Μόνο επιχειρήσεις και κράτος

Όμως εδώ θα οδηγηθούμε σε αναπαραγωγή υφιστάμενης κατάστασης και όχι στην απαιτούμενη αλλαγή του αποτυχημένου επιχειρηματικού μοντέλου που έχει δημιουργήσει τόσα προβλήματα στην χώρα

Ακόμη και οι κατευθύνσεις της Ευρώπης που αναφέρονται πχ Pact for Skills [Blueprint for sectoral cooperation on skills - Employment, Social Affairs & Inclusion - European Commission \(europa.eu\)](#) περιλαμβάνουν ερευνητικούς οργανισμούς research institutions αλλά και συνδικάτα

Με αυτήν την λογική αποκλείονται και οι Ελληνικοί επιστημονικοί φορείς και από τα ειδικά προγράμματα των συνεργασιών για καινοτομία και ανά κλάδο που ξεκίνησαν το 2021 με τις προκηρύξεις του ERASMUS και ίσως αυτό να αποκλείσει γενικότερα την Ελλάδα από τα προγράμματα είτε τυπικά αλλά σίγουρα και επι της ουσίας, με την έννοια ότι δεν θα έχει ουσιαστικό λόγο στις εξελίξεις με βάση τις πολλές ιδιαιτερότητές της και απλά θα ακολουθεί άκριτα αυτά που σχεδιάζονται για άλλες οικονομίες ή προς όφελος άλλων οικονομιών

Αξιοσημείωτες αναφορές στο ΣΠΕΕΚΔΒΜ 2021

σελ 10

«Η έλλειψη συστήματος παρακολούθησης των αναγκών της αγοράς εργασίας ...

...Αξίζει να σημειωθεί ότι παρά τη θεσμοθέτησή τους από το 2013, μέχρι σήμερα των Περιφερειακών Επιτροπών Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Π.Ε.Ε.Ε.Κ.) αλλά και των Ομάδων Υποστήριξης της Μαθητείας δεν έχουν συνδράμει στην ικανοποίηση του σκοπού τους».

Γιατί σταμάτησε και δεν προχώρησε το μοντέλο που είχε προβλεφθεί από το ΣΠΕΕΚ 2016?

«Τέλος αξίζει να σημειωθεί ότι οι αδυναμίες της ποιότητας των υποδομών της επαγγελματικής εκπαίδευσης επιβαρύνουν και την εικόνα της επαγγελματικής κατάρτισης λόγω της συστέγασης των ΙΕΚ με σχολικές μονάδες της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και της από κοινού σε αρκετές περιπτώσεις αξιοποίησης εργαστηριακών χώρων».

Δηλαδή είναι οι υποδομές της επαγγελματικής εκπαίδευσης που φταίνει; - άλλη μια προσπάθεια απαξίωσης - προφανώς και πρέπει να είναι ενιαίες οι υποδομές

«όλα τα στοιχεία δείχνουν την ανάγκη για ανθρώπινο δυναμικό μεσαίου επιπέδου που μπορούν να εκπαιδεύσουν κυρίως τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης».

Άλλη μια απαξίωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης υπέρ των ΙΕΚ χωρίς να υπάρχει πουθενά τεκμηρίωση του “όλα δείχνουν”

σελ11

«η χαμηλή ποιότητα υλοποίησης των μαθησιακών δραστηριοτήτων ΔΒΜ επισημαίνεται ως ένας από τους βασικούς παράγοντες που αποτρέπει τους ενήλικους να συμμετέχουν σε προγράμματα τόσο συνεχιζόμενης κατάρτισης όσο και γενικής Εκπαίδευσης Ενηλίκων».

**Το ότι η ενδοεπιχειρησιακή επιμόρφωση είναι στο μηδέν, ή η χαμηλότερη της Ευρώπης δεν μας βάζει σε σκέψεις μήπως φταίει και η ίδια η αγορά;
Ιδού η απάντηση**

«Στην Ελλάδα, το ποσοστό συμμετοχής των ενηλίκων σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες εκτός του τυπικού συστήματος παραμένει καθηλωμένο σε μικρά νούμερα, και παράλληλα, το ποσοστό αυτό αποτελεί διαχρονικά ένα μεγάλο ερευνητικό πρόβλημα, καθώς υπάρχουν ζητήματα που καθιστούν δύσκολη τη συλλογή αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων»,

...μοιάζει να παραμένει επίκαιρο το ερώτημα αν οι πολιτικές Διά Βίου Μάθησης καταφέρνουν να αμβλύνουν τις ανισότητες που παρατηρούνται στην τυπική εκπαίδευση. Κι ενώ η ΔΒΜ θα μπορούσε και θα έπρεπε να αποτελεί το εργαλείο για την εξάλειψη των ανισοτήτων ή έστω για την άμβλυνσή τους, στην πραγματικότητα συμβάλλει στην αναπαραγωγή τους»

Ουσιαστικά εδώ ομολογείται ότι η παρέμβαση για μείωση κοινωνικών ανισοτήτων επαφίεται αποκλειστικά στη δια βίου μάθηση και αφαιρείται πλήρως από το επίπεδο της Δευτεροβάθμιας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, η οποία συγκεντρώνει παραδοσιακά, διαχρονικά αλλά και διεθνώς, μαθητές από τα πλέον ευάλωτα κοινωνικά στρώματα

«Στην περίοδο 2012-2019, το πεδίο της ΕΚΕ αποσιλώθηκε από τα στοιχεία και τις διεργασίες που θα ήταν δυνατό να συμβάλουν στην ποιοτική και αποδοτική λειτουργία του. Στην κατακόρυφη πτώση της ποιότητας των δράσεων και χαμηλή συμμετοχή των πολιτών συνέβαλαν παράγοντες όπως:

- η προβληματική διακυβέρνηση,
- η υποχρηματοδότηση,
- το γενικευμένο έλλειμμα κουλτούρας και τεχνογνωσίας ΕΚΕ,
- η απαξίωση του επιστημολογικού υπόβαθρου,...
- ...»

Στο παραπάνω επιχειρείται μια κριτική για την προηγούμενη περίοδο όσον αφορά την Εκπαίδευση και Κατάρτιση Ενηλίκων (ΕΚΕ - αναφέρεται χωρίς να εξηγείται καθώς έχει απλώς αντιγραφεί από την πηγή), τόσο από το Στρατηγικό Πλαίσιο όσο και από την Dianeosis από την οποία αντιγράφηκε. Η περίοδος αυτή ενοποιείται από το 2012-2019 Όμως τα στοιχεία που αναφέρονται είναι δημοσιευμένα το αργότερο το 2017 και αφορούν τις προηγούμενες περιόδους και πάντως πριν το 2015. Επιπλέον, στα αίτια των διαφορών

αρνητικών επιδράσεων και στην ΕΕΚ δεν υπάρχει ούτε καν μνεία για την οικονομική κρίση, την καταστροφή της οικονομίας, την ανεργία και την διαρροή κυρίως επιμορφωμένου εργατικού δυναμικού στο εξωτερικό. Παρότι μάλιστα σχετικές έρευνες όπως η PISA¹² αναδεικνύουν ανάλογα θέματα επιπτώσεων στην εκπαίδευση από την οικονομική κρίση, τις κοινωνικές ανισότητες, και τη χρηματοδότηση αλλά και των θετικών επιδράσεων του εκπαιδευτικού προσωπικού

σελ 12

Όλη η ανάλυση δεν λαμβάνει υπόψη της κεφαλιώδη ζητήματα όπως το μεγάλο ποσοστό ανεργίας το οποίο οδηγεί σε εικονική υπερτίμηση του ρόλου της εκπαίδευσης και κατάρτισης, σε συνδυασμό με τη διαπιστωμένη μακροχρόνια χαμηλή ανταποδοτικότητα της εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ελλάδα , σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες.¹³

“η Ελλάδα είναι ουραγός στο ποσοστό συμμετοχής εργαζομένων και επιχειρήσεων σε προγράμματα κατάρτισης, καταλαμβάνοντας την τελευταία θέση στην ΕΕ, με 18,5% και 21,7% αντίστοιχα.

Στην τρίτη χαμηλότερη θέση κατατάσσεται η χώρα όσον αφορά τις δαπάνες για προγράμματα ΣΕΕΚ ως ποσοστό του εργατικού κόστους (1,1%), ενώ συγκριτικά χαμηλές είναι και οι δαπάνες για την κατάρτιση ανέργων, ειδικά σε σχέση με άλλες χώρες που αντιμετωπίζουν αυξημένα ποσοστά ανεργίας.”

“οι τρέχουσες επιδόσεις του συστήματος στην Ελλάδα υστερούν σημαντικά σε σχέση με την ΕΕ, τόσο σε σχέση με τη συμμετοχή στην ΑΕΕΚ και ΣΕΕΚ για την ανάπτυξη δεξιοτήτων, όσο και όσον αφορά την αντιστοίχιση της εκπαίδευσης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας”

Στα παραπάνω αναφέρεται ρητά πραγματικότητα χαμηλής ενδοεπιχειρησιακής ή άλλης κατάρτισης εργαζομένων, αυτό παρουσιάζεται ως πρόβλημα της ίδιας της ΕΕΚ και όχι των επιχειρήσεων, του αναπτυξιακού μοντέλου και της χαμηλής ζήτησης επιμορφωμένων και καταρτισμένων εργαζομένων .

σελ 13

¹² Κονταξής Α. (2019) PISA 2018 - Εύσημα ή ανάθεμα στους εκπαιδευτικούς;http://users.sch.gr/kontaxis/Paremvaseis/1912_Pisa_alter.pdf

¹³ Κονταξής Α. (2016) Μπορούν να αποκτήσουν αξία οι σπουδές και η επιμόρφωση στην Ελλάδα; (παρέμβαση στο Διάλογο για την Παιδεία του Υπουργείου Παιδείας)
Μια ανάλυση για το παράδοξο της απασχόλησης, το οποίο παρατηρείται στην Ελλάδα, δηλαδή, για το γεγονός ότι οι συνθήκες απασχόλησης των εργαζομένων δεν επηρεάζονται σημαντικά από το μορφωτικό τους επίπεδο, όπως στις υπόλοιπες χώρες του κόσμου. Η εικόνα αυτή γίνεται ακόμη πιο οδυνηρή για τους νέους, όπου παρατηρείται αντιστροφή της διεθνούς τάσης, δηλαδή, εμφανίζεται μεγαλύτερη ανεργία στους κατέχοντες μεταπτυχιακά έναντι των αποφοίτων Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, στους επιστήμονες έναντι των αποφοίτων Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, στους αποφοίτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έναντι αυτών με υποχρεωτική εκπαίδευση κλπ.
Σημείωση: Από τις αρχές του 2021 καταργήθηκε η σελίδα του διαλόγου για την Παιδεία στο Υπουργείο Παιδείας, στην οποία υπήρχε το παρόν άρθρο (http://dialogos.minedu.gov.gr/wp-content/uploads/2016/01/protasi_kontaxis.pdf), για αυτό είναι αναρτημένο στο παρακάτω drive.
<https://drive.google.com/file/d/1pQV1XMhICfUzbBpi75ySgBUfvgMnal0u/view?usp=sharing>

“Όσον αφορά την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών ΕΕΚ, οι χαμηλές επιδόσεις της χώρας σε όρους ανεργίας των νέων, μακροχρόνια ανέργων, ανταγωνιστικότητας και κοινωνικής ενσωμάτωσης ευάλωτων και ευαίσθητων ομάδων δεν προσφέρουν ενθαρρυντικές ενδείξεις”..

... “Επίσης αξίζει να αναφερθεί ότι σε σύγκριση με άλλες χώρες της ΕΕ, η δαπάνη των ελληνικών επιχειρήσεων για την κατάρτιση των εργαζομένων τους κινείται σε χαμηλά επίπεδα”

Εδώ συνεχίζεται η αντιστροφή της πραγματικότητας καθώς ακόμη και η μεγάλη ανεργία των νέων στην Ελλάδα, παρουσιάζεται ως πρόβλημα της ΕΕΚ και όχι της καταστροφικής οικονομικής κρίσης. Δεν αναδύεται ούτε καν το ερώτημα γιατί δεν προχωρούν οι ίδιες επιχειρήσεις (πχ με ενδοεπιχειρησιακή επιμόρφωση ή με τη συμβολή εξωτερικών συνεργατών) σε κατάρτιση των εργαζομένων τους αν πράγματι το έχουν ανάγκη; Δεν είναι άλλωστε η αγορά που ρυθμίζει και τέτοια ζητήματα; Αντίθετα παρατίθεται ένας πίνακας από έρευνα της Dianeosis σχετικά με τους παράγοντες που επηρεάζουν τη συμμετοχή των εργαζομένων στην κατάρτιση. Σε αυτήν την έρευνα δεν τέθηκε καν το ερώτημα της ανταποδοτικότητας της κατάρτισης άρα τα συμπεράσματα της αναφέρονται αποκλειστικά σε αδυναμίες του ίδιου του συστήματος κατάρτισης. Έτσι εξάγεται το αυτοεκπληρούμενο αποτέλεσμα:

“Σύμφωνα λοιπόν με όλα τα παραπάνω, θα μπορούσε να διατυπωθεί η καταληκτική υπόθεση ότι, στο μέτρο που προσφέρονται στους ενήλικους ποιοτικά και χωρίς οικονομική επιβάρυνση προγράμματα, σε συνδυασμό με κατάλληλη πληροφόρηση, συμβουλευτική, και διευκολύνσεις παρακολούθησης, είναι πιθανό ότι θα ανταποκρίνονται σε ικανό βαθμό, πράγμα που βαθμιαία θα συνέβαλε στην ανάπτυξη της κουλτούρας ΕΚΕ στην ελληνική κοινωνία”.

σελ. 15

“Όσον αφορά στους NEETs to 2019, το 19,1% των Ελλήνων νέων ανήκαν σε αυτήν την κατηγορία. Η Ελλάδα είχε το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας των νέων (15-24 ετών) το 2019, με 35,2% των νέων να μην εργάζονται, κατατάσσοντας την χώρα τελευταία στην ομάδα των ΕΕ-27. Οι βελτιώσεις τα τελευταία χρόνια επισημαίνουν μια σαφή αιτιώδη σχέση, τουλάχιστον εν μέρει, με τις χρηματοοικονομικές και οικονομικές προκλήσεις που αντιμετώπισε η χώρα την τελευταία δεκαετία. Ένας στους δύο Έλληνες νέους χαρακτήρισε την εκπαίδευση/δεξιότητες ως κορυφαία προτεραιότητα για την ΕΕ, ενώ το 27% χαρακτήρισε την απασχόληση ως κορυφαία προτεραιότητα (European Commission, 2018). Ωστόσο, **υπάρχει περιορισμένη διαθεσιμότητα προγραμμάτων μαθητείας για νέους ηλικίας 15 έως 18 ετών, με τα περισσότερα προγράμματα να απευθύνονται σε νέους άνω των 18 ετών.**

Μια και μοναδική φορά γίνεται μια ασαφής αναφορά στην οικονομική κρίση αλλά καταλήγει σε ένα έωλο συμπέρασμα που αφορά την αναγκαιότητα εφαρμογής μαθητείας από την ηλικία των 15 ετών!

σελ 25 επιχειρείται μια προσέγγιση κοινωνικού ρόλου της εκπαίδευσης αλλά αφορά αποκλειστικά ενηλίκους

Παράρτημα – Αναφορές και Επεξηγήσεις